

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 3543/09

בפני כב' השופט משה סובל

1. Spiegel – Verlag Rudolf Augstein GmbH & Co. KG

המערערים

2. Peter Glaser

ע"י ב"כ עוה"ד הרצוג, פוקס, נאמן ושות'

נגד

גיל קופטש

המשיב

ע"י ב"כ עו"ד ד"ר רן מובשוביץ ואח'

פסק דין

- 1
- 2 1. בפניי ערעור על החלטת כב' הרשם ר' כרמל מיום 24.9.09 בת"א 3160/09 לפיה
- 3 נדחתה בקשת המערערים, שמקום מושבם בגרמניה, לקבוע כי כתב התביעה שהגיש נגדם
- 4 המשיב לא הומצא להם כדין ולפיכך אין לבית המשפט סמכות בינלאומית לדון בתביעה. עוד
- 5 נקבע בהחלטה כי הפורום הנאות לבירור התביעה מצוי בישראל.
- 6
- 7 2. התביעה מתייחסת לכתבה פרי עטו של מערער 2 שהתפרסמה בחודש אפריל 2006
- 8 בשבועון הגרמני "דר שפיגל" (להלן – **השבועון**) המוצא לאור על ידי מערערת 1. בחלק העליון
- 9 של הכתבה הוצגה תמונה מעובדת של הדמות "פיני הגדול" אותה גילם המשיב בתכנית
- 10 טלוויזיה סאטירית בשם "המופע של פיני הגדול". עיבוד התמונה (שלטענת המשיב בוצע על
- 11 ידי גולש אנונימי ופורסם בתפוצה רחבה באינטרנט דובר השפה העברית) כלל בין היתר
- 12 הוספת מוטיבים נאציים (צלבי קרס ושפם) וכיתוב בעברית: "**המופע של הנאצי הגדול**" לצד
- 13 הדמות. הכתבה פורסמה גם באתר האינטרנט של השבועון. בתביעתו דורש המשיב
- 14 מהמערערים פיצוי בסך של מליון ₪, פרסום התנצלות והסרת התמונה מאתר האינטרנט.
- 15 עילות התביעה הן הפרת זכות יוצרים; רשלנות; לשון הרע; הפרת חובה חקוקה; פגיעה
- 16 בפרטיות; ועשיית עושר ולא במשפט.
- 17
- 18 3. כתב התביעה הומצא ביום 14.4.09 בדואר רשום לידי מר כריסטוף שולט המתגורר
- 19 בירושלים ומשמש כתב זר של השבועון בישראל (להלן – **הכתב**). שמו של הכתב צוין בכותרת
- 20 כתב התביעה כ"**מורשה**" של המערערים. ביום 28.6.09 החזיר הכתב את כתב התביעה לב"כ
- 21 המשיב בלוויית מכתב בו ציין כי אינו מורשה לקבל כתבי תביעה או מסמכים משפטיים
- 22 אחרים בשם השבועון או בשם מערער 2.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 3543/09

- 1
- 2 4. יומיים לאחר מכן, ביום 30.6.09, הגישו המערערים לבית המשפט בקשה לקבוע כי
- 3 כתב התביעה לא הומצא להם כדין ולפיכך בית המשפט לא קנה סמכות בינלאומית לדון
- 4 בתובענה נוכח אי-התקיימות התנאים להמצאת כתב בי-דין למורשה בהנהלת עסקים
- 5 הקבועים בתקנה 482(א) לתקנות סדר הדין האזרחי, תשמ"ד-1984, המורה לאמור: **"היתה**
- 6 **התובענה בענין עסק או עבודה נגד אדם שאינו גר באזור השיפוט של בית המשפט המוציא**
- 7 **כתב בי-דין, די בהמצאת הכתב למנהל או למורשה, העוסק אותה שעה בעצמו מטעם האדם**
- 8 **בהנהלת העסק או העבודה באותו אזור שיפוט"**. המערערים טענו כי הפְּתָב אינו מורשה
- 9 לקבל כתבי בי-דין או לנהל עסקים מטעם השבועון, ולא כל שכן מטעם מערער 2 שהנו כותב
- 10 עצמאי, אינו עובד של השבועון ואין לכתב כל היכרות עמו. לטענת המערערים, תנאי לרכישת
- 11 סמכות בינלאומית באמצעות תקנה 482(א), תוך עקיפת הצורך בקבלת היתר המצאה מחוץ
- 12 לתחום השיפוט לפי תקנה 500, הנו הצגת הוכחות על ידי התובע לקיומם של סממנים
- 13 המניחים תשתית לפעילות עסקית מבוססת של הנתבע הזר בישראל באמצעות המורשה.
- 14 המשיב לא הציג הוכחות שכאלה אלא הסתפק באמירה כי הכתב הנו מורשה של המערערים.
- 15 טענה זו אינה נכונה, שכן מדובר בכתב חדשות שהימצאותו בישראל לצורך סיקור נושאים
- 16 מסוימים עבור השבועון אינה הופכת את השבועון למי שמנהל עסקים בישראל, גם לא את
- 17 הכתב למי שמוסמך לעסוק בתפקיד ניהולי כלשהו מטעם השבועון או בכל פן מסחרי הקשור
- 18 לעסקי השבועון בישראל ומחוצה לה. המערערים הוסיפו כי לא מתקיימת בפרסום נשוא
- 19 התביעה זיקה כלשהי לישראל: הפרסום נעשה בגרמניה, בשפה הגרמנית, על ידי עיתון גרמני
- 20 הנמכר בעיקר בגרמניה ומיועד בעיקר לקהל קוראים גרמני, וכותבו הנו גרמני. ממילא
- 21 המצאת כתב התביעה לְפְתָב הנה, לטענתם, תכסיס פסול הנובע מידיעתו של המשיב כי יקשה
- 22 עליו להצביע על זיקת התביעה לישראל לצורך רכישת סמכות בינלאומית על פי תקנה 500.
- 23
- 24 5. בתגובתו לבקשה טען המשיב כי תקנה 482(א) אינה מחייבת את עיסוקו של המורשה
- 25 בהנהלת עסקיו של הנתבע בישראל, שכן חלופה נוספת הקבועה בתקנה היא המצאה למי
- 26 שעוסק בעבודה מטעם הנתבע בישראל. בכל מקרה, שמו של הכתב ופרטי ההתקשרות עמו
- 27 מצוינים בשבועון עצמו כ"**נציג משרד העורך**" בירושלים, וגם הכתב מציג את עצמו
- 28 באינטרנט כמנהל משרדי השבועון בישראל מאז שנת 2006. הלכה למעשה, הכתב חתם על
- 29 אישור קבלה של כתב התביעה שיועד ל"**דר שפיגל**" ולאחר מכן הביא לידיעת המערערים את
- 30 דבר הגשת התביעה, באופן המלמד על אינטנסיביות הקשר ביניהם במידה המספיקה על פי
- 31 פסיקת בית המשפט העליון לראיית מקבל המסמך כמורשה. המשיב הוסיף כי כתב התביעה
- 32 הוחזר על ידי הכתב למשרד ב"כ המשיב רק בחלוף כ-100 ימים ממועד המצאתו לידי, כאשר
- 33 בתווך פנה אל ב"כ המשיב בא-כוח קודם של המערערים בבקשה להארכת מועד

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 3543/09

1 להגשת כתב ההגנה. זאת ועוד, כתב התביעה אינו המסמך הראשון שנמסר על ידי המשיב
2 לכתב עבור המערערים בענין נשוא התביעה. מספר חודשים קודם לכן, ביום 28.12.08, שלח
3 ב"כ המשיב למענו של הכתב בירושלים מכתב דרישה עבור השבועון לפרסום התנצלות
4 ותשלום פיצויים באותו ענין. הכתב העביר את המכתב לשבועון, וביום 26.1.09 השיבה
5 המחלקה המשפטית של השבועון לב"כ המשיב כי טענותיו נבדקו ונדחו. המשיב התייחס גם
6 לטענת המערערים בדבר העדר זיקה בין המקרה נשוא התביעה לבין ישראל. לדבריו, יש
7 לדחות את הטענה הן לנוכח מגמת הפסיקה העדכנית לצמצם את תחולת הדוקטרינה של
8 פורום בלתי-נאות, שחובת הוכחתה מוטלת על הנתבע, והן מאחר שמרב הזיקות קושרות את
9 הסכסוך דווקא לישראל. כך, היצירה המקורית של הדמות "פיני הגדול" נוצרה ופורסמה
10 בישראל על ידי המשיב שהנו ישראלי; היצירה כוונה לקהל ישראלי בעל מנטליות ישראלית
11 לתכלית הומוריסטית; עיבוד היצירה נעשה בישראל; בכתבה טענו המערערים כי העתיקו
12 את היצירה מאתר אינטרנט ישראלי; הכיתוב המופיע בפרסום לצד תמונת הדמות הנו
13 בעברית ("המופע של הנאצי הגדול"); המערערים עשו שימוש בעובדת היותו של המשיב ידוען
14 ישראלי; חלק מהפרסום התבצע בכל רחבי העולם, לרבות בישראל, באתר האינטרנט של
15 השבועון (בשפה האנגלית או הגרמנית); חלק מהפרסום התבצע בכל רחבי העולם, לרבות
16 בישראל, בעותקי השבועון הנמכרים בתפוצה בינלאומית רחבה ביותר (בין היתר ברשתות
17 הספרים הגדולות בארץ); הפיצוי אותו תובע המשיב הנו בגין הנזק שהפרסום הסב לו
18 בישראל בקרב משפחתו המורחבת וחבריו הישראלים. בנסיבות אלה, טען המשיב, הציפייה
19 הסבירה של השבועון הייתה כי נפח פעילותו הבינלאומית צופן בתוכו את הסיכון שהוא
20 ייתבע לדין בכל אחת מהמדינות בהן הוא פועל, במיוחד כאשר מדובר בתביעה בנוגע לקנין
21 רוחני שנוצר בישראל, ובמיוחד כאשר קיימים שיקולים ציבוריים בניהול תביעה העוסקת
22 בחילול זכר השואה דווקא בישראל, מדינת העם היהודי אליה נאספו ניצולי השואה
23 וצאצאיהם.

24
25 6. בתשובתם לתגובת המשיב טענו המערערים כי גישתו נוגדת את ההלכה הפסוקה
26 המחילה על התובע את הנטל הבלעדי להוכיח בראיות מוצקות דבר התקיימותם העובדתית
27 של כל אחד משמונת יסודותיה של תקנה 482(א), והפוטרת את הנתבע הזר מהצגת עובדות
28 או ראיות כלשהן מטעמו בנוגע לתחולת התקנה. אחד מאותם יסודות הוא עיסוקו של מקבל
29 המסמך בהנהלת עסקו של הנתבע, ואין די בכך שהמקבל הנו עובד כלשהו של הנתבע. היות
30 הכתב "נציג משרד העורך" בירושלים אינה אינדיקציה כלשהי לכך שהשבועון מנהל עסק
31 בישראל או שהכתב עוסק עבור השבועון באיזושהי פעולה העולה כדי ניהול עסקים, לא כל
32 שכן בפעולה בעלת קשר סיבתי לכתבה נשוא התביעה. מדובר בכתב זר, שלא כתב את
33 הכתבה, ושטבע הדברים וניסיון החיים עוסק עבור השבועון אך ורק בכתיבה עיתונאית על

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 3543/09

1 המתרחש בישראל, ולא בהנהלת עסקיו של השבועון. הטענה כי הכתב הציג עצמו באינטרנט
2 כמנהל משרדי השבועון בישראל הוכחה על ידי המערערים, באומרם כי אתר האינטרנט
3 מתאר את הכתב כ"Jerusalem Bureau Chief", היינו ככתב ראשי של השבועון בישראל.
4 בכל מקרה, מדובר בשורה בודדה שנכתבה בידי כותב עלום באתר אינטרנט עלום, וככזו
5 אינה בעלת משקל ראייתי של ממש. עוד טענו המערערים כי הכתב לא חתם על אישור
6 הקבלה של כתב התביעה, ואילו פניית בא-כוחם הקודם בבקשת ארכה להגשת כתב הגנה
7 אינה מהווה הודאה בסמכות הבינלאומית של בית המשפט, שכן מטרתה הייתה לאפשר להם
8 ללמוד ביסודיות את פרטי התביעה ונסיבות ההמצאה, כנלמד מייפוי הכוח שהוצג על ידי
9 אותו עורך דין ושהוגבל לנושא הארכה. בהעדר הוכחת התקיימות כל יסודות תקנה 482(א),
10 אין די בידיעת הנתבעים הזרים על הגשת התביעה נגדם או באינטנסיביות הקשר בינם לבין
11 הכתב כדי להקנות לבית המשפט סמכות שיפוט. המערערים ציינו כי הדברים נכונים ביתר
12 שאת לגבי מערער 2, שהנו כתב עצמאי, אינו עובד שכיר של השבועון ואינו קשור בכל דרך
13 לישראל או לכתב השבועון בישראל, ולגביו המשיב אפילו לא ניסה להוכיח ניהול פעילות
14 עסקית בישראל כמתחייב לצורך תחולת תקנה 482(א).
15

16 7. בדחותו את עמדת המערערים נסמך כב' הרשם על דברי בית המשפט העליון ברע"א
17 2652/94 טנדלר נ' לה קלוב מדיטראנה (ישראל) בע"מ (מיום 25.8.94) כי **"אין לפרש את**
18 **הדיבור 'מורשה' בתקנה 482(א) במשמעות הטכנית של שלוח אלא המבחן הקובע לענין**
19 **שאלה זו הינו קיומה של דרגה כזו של אינטנסיביות של הקשר שבין המורשה לנתבע, שיש**
20 **להניח כי המורשה יעביר לידיעת הנתבע את דבר ההליכים שהוגשו נגדו"**. נקבע כי לנוכח
21 פרסום כתובתו של הכתב בישראל ברשימת הכתובות של עורך השבועון, ומאחר שהכתב
22 הציג עצמו באתר אינטרנט כמנהל משרדי השבועון בישראל ואף שימש צינור להתכתבות בין
23 הצדדים לפני הגשת התביעה, הרי שהוקם למשיב בסיס איתן להניח כי הכתב יביא לידיעת
24 המערערים את כתב התביעה לכשזה יומצא לו (כפי שאכן ארע בפועל), ויש לראות את הכתב
25 כ"**מורשה**" לצורך תקנה 482(א). מכאן נפנה כב' הרשם לבחינת שאלת הפרורם הנאות
26 לבירור התביעה. מסקנתו הנה כי בית המשפט בישראל משמש פורום נאות העדיף על הפרורם
27 הגרמני. זאת בשל סממנים רבים המלמדים כי הפרסום יועד לקהל קוראים וגולשים
28 בישראל, גם אם אינו דובר עברית: הפרסום בוצע בין היתר באינטרנט; השבועון המודפס,
29 שגם בו בוצע הפרסום, מופץ ונמכר ברחבי העולם לרבות בישראל; תמונת המשיב, שהנו
30 תושב ישראל, הוכנה עבור תכנית טלוויזיה ישראלית על רקע המוניטין שיש למשיב בישראל;
31 הכיתוב בכתבה לצד הדמות – **"המופע של הנאצי הגדול"**, נעשה בשפה העברית, והנו
32 פרפראזה לשמה של תכנית הטלוויזיה הנ"ל; בגוף הכתבה נכללה התייחסות למשיב ולתכנית
33 הטלוויזיה האמורה, תחת תת-הכותרת **"דף אינטרנט של 'פיני הגדול'"**; הנזק אשר בגינו

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 3543/09

1 נתבע הפיצוי נגרם למשיב, לפי טענתו, בישראל. כל אלה, ועמם מושבם של מרבית העדים
2 הרלוונטיים בישראל, יוצרים זיקה ברורה ואיתנה של התובענה לישראל, ולא הוכח על ידי
3 המערערים כי מרב הזיקות מובילות דווקא לפורום הגרמני. ממילא יש לומר כי ציפייתם
4 הסבירה של המערערים הייתה שהם עשויים להיתבע בגין הפרסום בישראל.
5
6 8. המערערים חוזרים בערעור על כל הטענות שהעלו בפני כב' הרשם. לטענתם, החלטת
7 כב' הרשם הנה בעלת משמעות מרחיקת לכת המשנה סדרי עולם ומרחיבה את סמכות
8 השיפוט הבינלאומית של בתי המשפט בישראל ביחס לכל כתבה המתפרסמת בכלי תקשורת
9 זר, גם אם הכתבה אינה עוסקת בישראל, אינה מיועדת לציבור הישראלי, לא פורסמה
10 בישראל ולא נכתבה בעברית. הרחבה כזו פותחת פתח ל"מדרון חלקלק", לפגיעה בעיקרון
11 ההדדיות בין המדינות, ולנקיטת גישה דומה על ידי בתי משפט במדינות זרות נגד נתבעים
12 ישראלים בכלל ואמצעי תקשורת ישראלים בפרט. אמנם הכתבה מזכירה את המשיב ומציגה
13 את תמונתו, אולם זהו קשר קלוש ורופף לישראל שאין בו להקים סמכות שיפוט לבתי
14 המשפט בישראל בניגוד לכללי הסמכות הקבועים בדיון. כך גם בנוגע לפרסום באינטרנט,
15 אשר לגביו המבחן הקובע בסוגיית הסמכות הבינלאומית הוא מבחן הייעוד האקטיבי, היינו
16 האם אתר האינטרנט נשוא התביעה ביצע פעולות אקטיביות על מנת לייעד עצמו לאותה
17 מדינה. מבחן זה אינו מתקיים במקרה הנדון, בו הפרסום נעשה בעיתון גרמני, בשפה
18 הגרמנית, בידי כתב גרמני, ויועד לקהל הגרמני לצורכי דיון וביקורת בנושא המותר והאסור
19 בשימוש בהומור על השואה, שהנו נושא טעון ביותר מזווית הראייה הגרמנית דהיום.
20
21 המערערים טוענים כי לא ניתן לראות את הכתב בישראל כ"מורשה בהנהלת עסקים"
22 עבורם, כנדרש בתקנה 482(א), מאחר שהוא לא ניהל עבור השבועון כל פעילות מסחרית,
23 ואילו עם מערער 2 אין לכתב כל היכרות. פעילות הכתב בישראל מסתכמת בהעברת ידיעות
24 מישראל עבור קוראי השבועון הגרמנים. השבועון אינו עוסק במכירת שטחי פרסום בישראל
25 או בפעילות מסחרית אחרת בישראל. המשיב גם לא הוכיח מהו היקף המכירות, ככל שקיים,
26 של השבועון בישראל, ולא עמד בנטל ההוכחה המוגבר החל עליו לגבי התקיימות כל
27 יסודותיה של תקנה 482(א). כפועל יוצא, אין די בידיעת המערערים דרך הפֶּתָב על דבר הגשת
28 התביעה נגדם בישראל, גם לא באינטנסיביות הקשר ביניהם, כדי להכשיר את ההמצאה לפי
29 התקנה הנזכרת. כן טוענים המערערים כי ההכרעה בשאלת תחולת התקנה מחייבת את בית
30 המשפט להפעיל שיקול דעת מנקודת מבט מהותית – שאילו היה מופעל היה מוביל למסקנה
31 כי ההמצאה לכתב אינה כדיון – ולא להסתפק בבדיקה טכנית כפי שנעשתה.
32

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 3543/09

1 בנושא הפרורום הנאות טוענים המערערים כי מבין מכלול הזיקות הנוגעות לתובענה, אך
2 זיקה אחת – זהות התובע (המשיב) – קשורה לפרורום הישראלי, ואילו כל יתר הזיקות הרבות
3 נוטות לטובת הפרורום הגרמני. לדבריהם, כב' הרשם שגה בקביעתו כי הפרסום כוון לקהל
4 הישראלי. לא זו בלבד שטענה כזאת כלל לא נטענה על ידי המשיב, אלא שהיא מוטעית
5 לגופה. נושא הכתבה הוא יחסם של יהודים וגרמנים כלפי הומור יהודי, ובפרט כלפי הומור
6 העוסק בשואה. הדיון בכתבה בנושא זה נעשה בעיקר באמצעות ביקורת על ספר גרמני שכתב
7 סופר יהודי-גרמני בשפה הגרמנית ושיצא לאור בגרמניה. הספר עוסק בדמויות יהודיות
8 המתגוררות בגרמניה. מתוך ניתוח יצירה ספרותית זו גולשת הכתבה לדיון כללי בהומור
9 יהודי בענין השואה, ומזכירה (פעם אחת בלבד) את המשיב כמי שהתבדח בתכניתו "פיני
10 הגדול" על נושאים הקשורים בשואה. מאחר שמדובר בדיון ציבורי פנימי בגרמניה בשאלה
11 האם מה שמותר ליהודים ולישראלים בכל הנוגע לשימוש בהומור על השואה מותר גם
12 לגרמנים, ומאחר שהעיתון ומחבר הכתבה הנם גרמנים ושפת הכתבה אף היא גרמנית
13 (להוציא שתי מילים בודדות בעברית ליד התמונה שנלוותה לכתבה), ברור כי היא יועדה אך
14 ורק לקהל גרמני; ואף אם יועדה בחלקה גם לקהל הישראלי, הרי עדיפות הפרורום הגרמני
15 ברורה. ההתמקדות באזכור המשיב ותכניתו בכתבה עומדת, לדידם של המערערים, בסתירה
16 להלכה המורה כי זהות התובע ומקום מושבו כלל אינם רלוונטיים למבחן מרב הזיקות,
17 שהרי חובת התובע לילך אחר הנתבע. בנוסף, המשיב לא טען ולא הוכיח כי השבועון המודפס
18 מתפרסם בישראל, ואם כן – באיזה היקף ביחס לפרסומו בגרמניה בכמליון עותקים מידי
19 שבוע. המערערים חולקים אף על קביעת כב' הרשם בדבר מושב מרבית העדים הרלוונטיים
20 בישראל. לשיטתם, בעוד שבישראל מצוי עד רלוונטי אחד, הוא המשיב, כל יתר העדים
21 הנוגעים להכנה ולפרסום של הכתבה מתגוררים בגרמניה, וכל יתר הראיות הרלוונטיות
22 לפרסום מצויות אף הן בגרמניה, מה עוד שהמשיב לא טען אחרת. כמו כן, הדין החל על
23 המחלוקת הנדונה בתביעה הוא הדין הגרמני ולא הדין הישראלי, בהינתן תחולתה
24 הטריטוריאלית של פקודת הנזיקין [נוסח חדש], כאמור בסעיף 3 שבה, והעובדה שהפרסום
25 בוצע בגרמניה בשפה הגרמנית בידי מחבר גרמני. נתון זה מהווה טעם ממשי נוסף להעדפת
26 הפרורום הגרמני, המתמחה בדין הגרמני, ושההתדיינות בפניו אינה צופנת למשיב כל נזק או
27 עיוות דין לנוכח נאורותה ותקינותה של מערכת המשפט הגרמנית. מאותם טעמים גורסים
28 המערערים כי ציפייתם הסבירה הייתה בהכרח שכל התדיינות בנוגע לפרסום הכתבה תיערך
29 בגרמניה בלבד, ולא בישראל כפי שקבע כב' הרשם. ממילא יש לראותם כמי שהרימו את
30 הנטל הרובץ עליהם והוכיחו כי מקרה זה הוא המקרה הקלאסי שבו יש להיעתר לטענת
31 פרורום לא נאות.

32

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 3543/09

9. לאחר ששקלתי את הנטען בסיכומים בכתב שהגישו המערערים, החלטתי לנהוג בהתאם לפרקטיקה שהוכרה, לדוגמה, בבש"א 661/08 (ע"א 10258/07) גולדבליט נ' מעלות הנביאים בע"מ (מיום 31.3.08) ובבש"א 11157/02 מורגנשטיין נ' מלמד (מיום 4.3.03), ולדחות את הערעור בלא צורך בקבלת תשובה מהמשיב.
10. אפתח בתוקף ההמצאה לפתב. אמנם כותרת השוליים של תקנה 482 הנה "המצאה למורשה בהנהלת עסקים", אולם האמור בתקנה גופה רחב יותר, באפשרו את המצאת כתב התביעה "למנהל או למורשה, העוסק אותה שעה בעצמו מטעם האדם בהנהלת העסק או העבודה באותו אזור שיפוט" (ההדגשות הוספו). נמצא כי המורשה שאליו מתבצעת ההמצאה אינו נדרש בהכרח לנהל את עסקו של הנתבע באזור השיפוט, אלא אפשר שתנוהל על ידו עבודת הנתבע באזור זה (וראו א' ברק, פרשנות במשפט, כרך שני: פרשנות החקיקה (תשנ"ג) בעמ' 321: "המשקל שיש להערת השוליים אינו ניכר, שכן היא לא באה אלא לסכם בקיצור נמרץ את האמור בסעיף עצמו, ולא פעם נעשה הקיצור על חשבון הדיוק"; וכן האסמכתאות המובאות שם). על כל פנים, בין אם מדובר בניהול העסק ובין אם מדובר בניהול העבודה, אין לתת למונחים אלה פרשנות דווקנית אלא לראותם כמתייחסים באופן רחב לכל מה שקשור לעסקו או לעבודתו של הנתבע הזר (רע"א 2652/94, לעיל, בפסקה 8; רע"א 11556/05 קמור רכב בע"מ נ' חימו, מיום 27.2.06, בפסקה 7). הרעיון העומד מאחורי פרשנותה המרחיבה של תקנה 482 נעוץ ב"מציאות זהיום של 'עולם קטן', בו קיימים קשרים הדוקים בין המדינות השונות ובו מאפשרת התקשורת המודרנית העברת מידע בזמן זמנית וזולה באמצעות הטלפון, הפקסימיליה ואמצעים אלקטרוניים אחרים כמעט מכל מקום ולכל מקום על פני כדור הארץ" (רע"א 2652/94, בפסקה 4). בהתאם לגישה זו יש לומר שכאשר עיתון היוצא לאור בחו"ל נוקב בגוף המהדורה המודפסת שלו בשם, בכתובת ובמספרי הטלפון והפקסימיליה של אדם המתגורר בישראל והמשמש "נציג משרד העורך" בישראל, כפי שעשה השבועון במקרה שלפנינו, הרי בכך מצוי אישור למעורבותו של אותו נציג בעסק או בעבודה הן של הגוף המוציא לאור את העיתון והן של הכתבים שחיבוריהם מתפרסמים בעיתון. שלא כפי שטוענים המערערים, ה"עסק" או "העבודה" של עיתון מסחרי (לא כל שכן של כתביו) אינם מסתכמים במכירת שטחי פרסום או בהפצת גיליונות העיתון. בשים לב לגישת הפסיקה בדבר מתן פרשנות רחבה למונחיה של תקנה 482(א), ה"עסק" ו"העבודה" של העיתון וכתביו הנם גם (ולעתים רק) הכתיבה העיתונאית, עריכתה ופרסומה על גבי דפי העיתון. כך במיוחד בנסיבות מעין אלו שלפנינו, בהן התביעה אינה סבה על התקשרות מסחרית בין המשיב לבין העיתון (למשל בקשר לרכישת שטחי פרסום) אלא על פרסום כתבה בעיתון בה נזכרה "הצגת קומדיה ישראלית" תוך שימוש בתמונה מעובדת המבוססת על דמות מתוך תכנית טלוויזיה ישראלית. בנסיבות כאלו גוברת ההצדקה לראות

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 3543/09

1 את "נציג משרד העורך" בישראל כמורשה לקבלת כתב התביעה עבור העיתון ומחבר
2 הכתבה, ובלבד שמתקיים באותו נציג המבחן שנקבע בפסיקה למיהותו של "מורשה" לצרכי
3 תקנה 482(א), שאף הוא מבחן מרחיב, ולפיו "אין מדובר ב'שלוח' כמשמעותו הטכנית של
4 דיבור זה אלא במי שדרגת האינטנסיביות של הקשר שבינו לבין הנתבע הגיעה לרמה כזו,
5 שמתר להניח, כעניין שבדין, שהוא יעביר לידיעתו של הנתבע את דבר ההליכים שהוגשו
6 נגדו" (רע"א 39/89 General Electric Corp. נ' מגדל חברה לבטוח בע"מ, פ"ד מב(4) 762,
7 768; ראו עוד: רע"א 2652/94, לעיל, בפסקה 6; רע"א 11556/05, לעיל, בפסקה 6; רע"א
8 Philip Morris USA inc 11822/05 נ' אל רואי, מיום 8.5.06, בפסקה ה'; רע"א 2737/08
9 ארבל נ' TUI AG, מיום 29.1.09, בפסקאות 13-14).

10
11 ודוק: אינטנסיביות הקשר כשלעצמה אינה מספיקה להקניית תוקף להמצאה, שכן היא
12 מלמדת אך על היות מקבל המסמך מורשה של הנתבע, ואילו לשם תחולת תקנה 482(א) צריך
13 המורשה לעסוק מטעם הנתבע "בהנהלת העסק או העבודה באותו אזור שיפוט".
14 אינטנסיביות הקשר מצטרפת לעיסוקו של מקבל המסמך בהנהלת העסק או העבודה של
15 הנתבע באזור השיפוט. עיסוק כזה, שעה שהוא מתבצע על ידי מי שמקיים קשר עם הנתבע
16 בדרגת אינטנסיביות מספקת, הנו עיסוק שניתן לראותו כמתבצע על ידי ה"מורשה" המסוים
17 בו מדברת תקנה 482(א) (ראו למשל ההבחנות ברע"א 39/89 עמ' 768 בין סוגים שונים של
18 סוכני מכירות). במקרה הנדון, הצגת הכתב בגוף השבועון כ"נציג משרד העורך" בישראל אין
19 פירושה אלא שהכתב משמש ידו הארוכה בישראל של עורך השבועון בגרמניה. מעמד זה
20 מקפל בתוכו הן את עיסוקו של הכתב בישראל ב"עסק" או ב"עבודה" של המערערים, היינו
21 בכתיבה ובעריכה עיתונאית, והן את קיומו של קשר בין הכתב לבין המערערים בדרגת
22 אינטנסיביות דומה לקשר המתקיים בין עורך השבועון לבין המערערים (השבועון ואחד
23 הכותבים בו). על אחת כמה וכמה משעה שמכתב ששלח המשיב אל הכתב לפני הגשת
24 התביעה נענה במכתב המחלקה המשפטית של השבועון, והמצאת כתב התביעה לכתב נענתה
25 בפניות ובבקשות מטעם המערערים, תחילה לב"כ המשיב ולאחר מכן לבית המשפט. כל אלה
26 יחד מצטרפים למסה כוללת המצדיקה לשייך את ההמצאה לפְתָב לאותם מקרים בהם
27 "עשוי הנתבע, הוא עצמו, שלא להימצא בארץ, ואף-על-פי-כן, אם בוצעה ההמצאה למי
28 שבעיני התקנות נחשב לידו הארוכה, היא תיחשב בת-פועל ללא צורך בהגשת בקשה לפי
29 תקנה 500, ממש כפי שהמצאה לתייר שהגיע באקראי ארצה היא המצאה כשרה, אפילו
30 אין בינו או בין התובענה לבין מדינת ישראל כל קשר ואף אם לא ניתן היה לקבל נגדו צו
31 להמצאה מחוץ לתחום השיפוט" (רע"א 39/89, לעיל, בעמ' 767).

32

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 3543/09

11. מאחר שאבן הראשה לראיית הכתב כמורשה במובנה של תקנה 482(א) הנה אזכורו בשבועון עצמו כ"נציג משרד העורך" בישראל (ולא ככתב השבועון בישראל כפי שנטען בסעיף 20 לסיכומי המערערים), יש לראות את הכרעת כב' הרשם כנקודתית לנסיבות הקונקרטיות שבאו בפניו, ואין מקום לחששות שמציגים המערערים בנוגע להשלכות הרחב של ההחלטה מבחינת אמצעי תקשורת זרים אחרים הנקראים או נקלטים בישראל, כמו גם מבחינת התייחסותם של בתי משפט זרים לתביעות המכוונות נגד אמצעי תקשורת ישראלים בגין פרסומים הנוגעים לתושבי חוץ. אכן כן, אמצעי תקשורת ישראלי שיפרסם ברבים את פרטי האדם המייצג בחו"ל את עורכו, יהיה עשוי בכך להכפיף עצמו לסמכות בית משפט זר במקרה בו תוגש נגדו תביעה בחו"ל ותומצא לאותו נציג (וגם אז יוכל אותו אמצעי תקשורת לנסות לשכנע את בית המשפט הזר כי הפורום הנאות להתדיינות הוא בישראל).
12. מכאן לשאלת נאותות הפורום הישראלי. אינני מקבל את טענת המערערים כי הזיקה היחידה הקושרת את התובענה לישראל הנה זהות התובע. התובענה קשורה לישראל בזיקות ממשיות הנוגעות לעיצומם של דברים ולא רק לזהות התובע. הפרסום אשר בגינו הוגשה התביעה אינו המלל בגרמנית שבגוף כתבתו של מערער 2, אלא תמונתו המעובדת של המשיב והכיתוב הצמוד אליה בעברית: "**המופע של הנאצי הגדול**". אלה הוצבו בחלקה העליון של הכתבה לפני הטקסט בגרמנית. אף הובהר בסעיף 50 לכתב התביעה כי "**אין כל קשר בין מצג השטנה לבין תוכן המאמר**". מאחר שאלה הם נושאי התובענה ולא תוכן הכתבה בגרמנית, בחינת מרב הזיקות צריך שתתמקד בתמונה ובכיתוב בעברית. גם אם אקבל, לצורך הדיון, את טענת המערערים לפיה הפרסום יועד רק לציבור בגרמניה ולא לציבור בישראל (מה שאינו מתיישב, למשל, עם דברי המערערים בסעיף 8.3 לבקשתם שבאה בפני כב' הרשם), עדין התביעה מתייחסת לתמונה מעובדת שמקורה בדמות שגולמה על ידי המשיב בתכנית טלוויזיה ישראלית; שלפי הנטען בסעיף 5 לכתב התביעה עובדה על ידי גולש אנונימי והופצה באינטרנט דובר השפה העברית; ושלפי הנטען בסעיף 13 לכתב התביעה שולבה על ידי המערערים בכתבה ביוזעם שמקורה בישראל. בשלב הנוכחי איננו נזקקים לסיכויי הטענות הללו אלא לזיקות הקושרות את התביעה, כפי שנוסחה, אל ישראל (אם כי לא ניתן להימנע מלציין כי בגוף הכתבה הוזכר "**דף אינטרנט של 'פיני הגדול'**", ובכך הוכחה לכאורה לידיעת המערערים אודות מקורה הישראלי של התמונה). בתביעה גם נטען (בסעיפים 15, 67 ו-75) כי המערערים ידעו שהכתבה תופץ בישראל; כי ניתן להניח שתפוצת השבועון בישראל עלתה בגיליון בו הופיעה הכתבה בשל ידוענותו של המשיב בארץ; וכי המשיב סבל נזק לא ממוני בעקבות חשיפת הפרסום בקרב משפחתו המורחבת וחבריו הרבים ובמיוחד לאור ידוענותו בישראל. בהתאם לכך מתבקש (בסעיף 75 לכתב התביעה) סעד פריטיקולרי של פרסום התנצלות בשני עיתונים יומיים בישראל. כל אלה מהוות זיקות מובהקות לישראל. כמותן

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 3543/09

1 השפה העברית בה נכתבו ארבע המילים הצמודות לתמונה (ולא שתי מילים כנטען בסעיף 60
2 לסיכומי המערערים). לכך מצטרפת הבהרת המשיב (בסעיף 42 לתגובתו לבקשת המערערים)
3 כי תביעתו אינה מתייחסת להתעשרות המערערים מהפרסום בגרמניה אלא להתעשרותם
4 בכל העולם ולנוק שנגרם לו בישראל. הבהרה זו נוטלת את העוקץ מטענת המערערים בנוגע
5 לייעוד הכתבה לקוראים בגרמניה בלבד: אם הטענה תתברר כנכונה, יהיה בכך לכאורה כדי
6 להדוף את תביעת המשיב לגופה, לאחר שזו הוגבלה להתעשרות המערערים מחוץ לגרמניה
7 ולנוק שנגרם למשיב מחוץ לגרמניה. בה בעת, משעה שהתביעה הוגבלה, אין לייחס לה זיקה
8 אל הפורום הגרמני מטעמים הנוגעים לקהל היעד הגרמני שלה, המצוי למעשה מחוץ
9 לתביעה.

10
11 זיקותיה האמורות של התביעה לישראל אינן מאפשרות לומר כי "האיזון בין הזיקות לפורום
12 הישראלי לבין הזיקות לפורום הזר נוטה בבירור, באופן משמעותי, לפורום הזר" כמתחייב
13 לשם קבלת טענת פורום לא נאות (רע"א 2705/97 הגבס א' סיני (1989) בע"מ נ' The
14 Lockformer Co., פ"ד נב (1) 109, 114; ראו עוד ע"א 45/90 עבאדה נ' עבאדה, פ"ד מח(2)
15 77, 82). כאשר מדובר בבית משפט ישראלי המוסמך לדון בתביעה, כפי שהדבר הוא בענייננו
16 לאור תוקף ההמצאה שבוצעה בישראל על פי תקנה 482(א) – להבדיל ממצב בו מתבקש
17 היתר המצאה אל מחוץ לתחום השיפוט על פי תקנה 500 – הרי כדי להצליח בטענת פורום
18 לא נאות אין די בכך שהנתבע מראה כי בית המשפט הזר מהווה מקום התדיינות נאות
19 בתביעה. במצב דברים כזה שומה על הנתבע לשכנע כי בית המשפט הזר הנו גם הפורום
20 "ה'טבעי' לדון בתובענה" (ע"א 3908/08 תיקו בע"מ נ' Forem Bagco Inc., מיום 26.8.10,
21 בפסקה 17), במובן זה שהזיקות הקושרות את הסכסוך אל המדינות השונות מטות את כפות
22 המאזניים בצורה ברורה שאינה נתונה לספק אל הפורום הזר ולא אל הפורום הישראלי (ע"א
23 300/84 אבו עטיה נ' ערבטיסי, פ"ד לט(1) 365, 386; רע"א 2903/96 מסיקה נ' דולנס, פ"ד
24 נב(1) 817, 820). כל עוד לא הוכח כדבר הזה, נותר על כנו כלל היסוד הדורש מבית משפט
25 מוסמך אליו הוגשה התביעה לדון בה ולהימנע מלהתפרק מסמכותו (רע"א 2903/96 הנ"ל;
26 רע"א 4716/93 חברה הערבית לביטוח שכס נ' זריקאת, פ"ד מח(3) 265, 268-269). במקרה
27 הנוכחי, המרב שניתן לומר לטובת המערערים, וגם זאת לא בלי היסוס, הוא שמנין ומשקל
28 הזיקות הקושרות את התביעה לגרמניה שווה בערכו לזיקותיה של התביעה לישראל. גם אם
29 כך, דין טענת הפורום הלא נאות להידחות, במיוחד על רקע הגישה המצמצמת והזהירה
30 הנוהגת בפסיקה בכל הנוגע לקבלת טענה כזאת, בשל הזמינות והקלות הגוברות של
31 התקשורת והתחבורה הבינלאומיים בעת המודרנית בה "העולם כולו הולך והופך לכפר אחד
32 גדול", שבו למרחקים שבין מקום אחד למשנהו אין עוד אותה משמעות מכבידה כבעבר"

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

ע"א 3543/09

1 (רע"א 2705/97 לעיל, בעמ' 114). גישה זו מובילה לדחיית טענת פורום לא נאות, כל עוד לא
2 הוכחה עדיפות מובהקת של הפורום הזר, גם כאשר הדין החל על הסכסוך הנו הדין הזר של
3 אותו פורום (ע"א 9725/04 אשבורן חברה לסוכנויות ומסחר בע"מ נ' CAE Electroics Ltd,
4 מיום 4.9.07, בפסקה 18), וגם כאשר מדובר בתביעת נזיקין בשל עוולה שבוצעה בתחום
5 הפורום הזר (רע"א 2903/96, לעיל; רע"א 2737/08, לעיל). לא למותר להוסיף בהקשר אחרון
6 זה כי המשיב אינו מודה בתחולת הדין הגרמני על תביעתו (סעיפים 55-56 לתגובתו לבקשה);
7 בפועל תביעתו מתמקדת בפרסום תמונתו המעובדת בישראל; ועילות התביעה אינן רק
8 בנזיקין אלא גם בהפרת זכות יוצרים ועשיית עושר ולא במשפט.

9
10 זיקותיה האמורות של התובענה לישראל מונעות את הטיית הכף בצורה מובהקת וברורה
11 לקיום ההתדיינות בגרמניה גם לא מבחינת הציפייה הסבירה של הצדדים בנוגע למקום
12 ההתדיינות, שאף היא שיקול המשמש את בית המשפט בנוגע לטענת פורום לא נאות. שיקול
13 נוסף התומך בדחיית הטענה בנסיבות הנדונות הנו עניינה של מדינת ישראל בניהול התובענה
14 בתחומה (רע"א 2737/08, לעיל, בפסקה 20; רע"א 3144/03 אלביט הדמיה רפואית בע"מ
15 נ' Harefuah Servicios de Saude S/C Ltda, פ"ד נו(5) 414, 421). בזוכרנו כי התובענה
16 עוסקת בפרסום העושה שימוש בהצמדת סמלים נאציים והמילה "נאצי" לדמות ישראלית
17 מוכרת, הרי שיש בתובענה לגעת בנושא בעל חשיבות ורגישות מיוחדות בהווה הישראלית
18 שבה "למושג 'נאצי' משמעות בעלת עוצמה שלילית ייחודית" (רע"א 10520/03 בן גביר נ'
19 דנקנר, מיום 12.11.06, פסקה 8 לפסק הדין של השופטת פרוקצ'יה).

20
21 13. לאור כל האמור, הערעור נדחה. משלא התבקשה תשובה מהמשיב, לא יחויבו
22 המערערים בהוצאות.

23
24 המזכירות תשלח את פסק הדין לב"כ הצדדים.

25
26 **ניתן היום, י"א שבט תשע"א, 16 ינואר 2011, בהעדר הצדדים.**

27 משה סובל, שופט
28